

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

ШЕНДРИК ОЛЬГА ОЛЕГІВНА

УДК 027.5 (477): 021.64 (100) «199/20»

**МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО
ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ
(90-ті рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.)**

27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук із соціальних комунікацій

Київ – 2018

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Роботу виконано в Київському національному університеті культури і мистецтв Міністерства культури України, м. Київ.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, професор
Медведєва Валентина Миколаївна,
Київський національний університет культури і мистецтв,
професор кафедри інформаційних технологій.

Офіційні опоненти: доктор наук із соціальних комунікацій, професор
Шемаєва Ганна Василівна,
Харківська державна академія культури,
професор кафедри інформаційної, бібліотечної
та архівної справи;

кандидат історичних наук
Захарова Наталія Борисівна,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,
старший науковий співробітник
відділу синтезу соціокультурних мережевих
ресурсів Національної юридичної бібліотеки.

Захист відбудеться «27» грудня 2018 р. о 16.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.807.04 Київського національного університету культури і мистецтв за адресою: 01601, м. Київ, вул. Є. Коновальця, 36, ауд. 209.

Із дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Київського національного університету культури і мистецтв за адресою: 01601, м. Київ, вул. Є. Коновальця, 36.

Автореферат розісланий «27» листопада 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. А. Бачинська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. З початком демократичних перетворень, які розпочалися в Україні після здобуття незалежності, відкрилася перспектива самостійно розвивати шляхи інтеграції у світовий інформаційний та культурний простір, що передбачає здійснення зовнішньої культурної політики, розроблення нормативно-правових засад міжнародної культурної взаємодії, укладання угод із зарубіжними країнами й міжнародними організаціями та формування механізму їхньої реалізації. Нині в державі відбувається процес трансформації авторитарно-бюрократичної системи міжнародної культурної співпраці, усталеної в колишньому СРСР, у нову систему, яка ґрунтується на загальнолюдських цінностях та національних інтересах.

Євроінтеграція як головний вектор цивілізаційного становлення України зумовлює необхідність розвитку міжнародного співробітництва публічних бібліотек на якісно новому рівні. Стратегічним напрямом діяльності українських бібліотек є орієнтація на міжнародні тренди модернізації інформаційного обслуговування користувачів, на подолання технологічної відсталості, цифровізацію інформаційних ресурсів, запровадження клієнтоорієнтованих моделей функціонування та ін.

Актуальність теми дисертації визначає наукова нерозробленість концептуальних засад організації системної міжнародної співпраці публічних бібліотек України як важливої умови їхньої модернізації, перетворення в невід'ємні інфраструктурні складники глобального інформаційного простору.

Теоретико-методологічну базу дослідження склали основні принципові підходи, викладені у фундаментальних роботах з питань бібліотекознавства, культурології, соціальних комунікацій, філософії, політології, теорії міжнародних відносин і державного управління українських та зарубіжних учених. В українському бібліотекознавстві роль та проблеми міжнародної взаємодії публічних бібліотек висвітлювали у своїх працях Т. Вилегжаніна, О. Воскобойнікова-Гузєва, В. Загуменна, Н. Захарова, В. Медведєва, В. Пашкова, Л. Прокопенко, Г. Шемаєва й ін. Серед зарубіжних науковців напрями міжнародної співпраці бібліотек розглядали С. Гришина, Н. Ігумнова, Я. Шрайберг та ін. Найактивніше розроблялися проблеми створення і діяльності міжнародних організацій, з'ясування їхнього впливу на функціонування публічних бібліотек через реалізацію міжнародних програм та проєктів. Однак ґрунтовний аналіз фахових праць свідчить, що найважливіші аспекти міжнародного співробітництва публічних бібліотек ще не набули комплексного та всебічного вивчення, потреба у проведенні якого підсилює актуальність теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію підготовлено в напрямі виконання законів України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про інформацію», «Про національну програму інформатизації», «Про міжнародні договори України», «Державну цільову

національно-культурну програму створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека–XXI», «Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» та інших документів.

Робота виконана відповідно до комплексної програми наукових досліджень Київського національного університету культури і мистецтв «Актуальні проблеми інформаційно-комунікаційної науки й освіти» (номер державної реєстрації 0118U100212), науково-дослідної теми кафедри інформаційних технологій КНУКіМ «Трансформація бібліотечної науки, освіти і професії в демократичній Україні».

Мета дослідження – проаналізувати та узагальнити теоретико-методологічні засади дослідження міжнародного співробітництва публічних бібліотек України, з'ясувати основні напрями й особливості його розвитку в 90-х рр. ХХ ст. – на поч. ХХІ ст.

Відповідно до мети визначено такі **завдання**:

- розглянути й узагальнити теоретико-методологічні засади дослідження проблеми міжнародної співпраці публічних бібліотек України;
- уточнити сутність базових понять предметної сфери «міжнародне співробітництво бібліотек»;
- виявити, опрацювати й систематизувати джерельну базу дослідження;
- дослідити особливості державної культурної політики із розвитку міжнародного співробітництва українських публічних бібліотек;
- проаналізувати особливості реалізації міжнародних проектів у функціонуванні публічних бібліотек України;
- узагальнити досвід громадських організацій та визначити їхню роль в актуалізації міжнародних зв'язків українських книгозбірень;
- проаналізувати сучасний стан, виявити проблеми та визначити пріоритетні напрями розвитку щодо активізації міжнародного співробітництва публічних бібліотек України в умовах глобального комунікаційного простору.

Об'єкт дослідження – міжнародне співробітництво бібліотек.

Предмет дослідження – основні напрями та особливості розвитку міжнародного співробітництва публічних бібліотек України.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період кінця 90-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст., що характеризується радикальними соціально-політичними й культурними змінами в Україні, пов'язаними зі здобуттям державної незалежності, демократизацією та гуманізацією суспільства, активізацією міжнародної інформаційної і культурної співпраці, становленням якісно нової нормативно-правової бази розвитку національної культури.

Методи дослідження. Методологічними засадами дисертаційної роботи є соціокомунікативний, системно-діяльнісний, інформаційний підходи, що уможливило наукове осмислення й обґрунтування сутності, завдань, основних складників системи міжнародного співробітництва публічних бібліотек, визначення напрямів їхнього подальшого розвитку та резервів підвищення ефективності.

На різних етапах дослідження використовувалися загальнонаукові і спеціальні методи: джерелознавчий пошук та аналіз профільних публікацій з теми дослідження – для з'ясування стану наукової розробленості проблеми; термінологічний аналіз предметної сфери – для уточнення її базових понять; компаративний аналіз – для визначення особливостей розвитку міжнародного співробітництва бібліотек в різних областях України. Поєднання історичного й логічного методів дало змогу охарактеризувати процес формування державної культурної та інформаційної політики України як правової бази розвитку міжнародного співробітництва бібліотек.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим дослідженням, у якому всебічно розглянуто сучасний стан, визначено проблеми та перспективи системного розвитку міжнародного співробітництва публічних бібліотек України.

У дисертації *вперше*:

– науково обґрунтовано потребу цілеспрямованої організації обласними науковими бібліотеками України міжнародної співпраці як системної багатовекторної діяльності, спрямованої на налагодження сталої комунікаційної взаємодії із зарубіжними партнерами як умови підвищення ефективності та якості формування фондів зарубіжної літератури, інформаційного обслуговування користувачів, покращення ресурсного, організаційно-методичного, техніко-технологічного оснащення бібліотек та підвищення кваліфікації бібліотечного персоналу;

– доведено необхідність поступового компенсаторного заміщення традиційних форм міжнародної взаємодії інноваційними, що ґрунтуються на застосуванні мережевих каналів комунікації в системі суб'єкт-суб'єктних зв'язків «бібліотеки України – зарубіжні партнери (бібліотеки, громадські організації, культурні центри й ін.)»;

– з'ясовано роль і місце перспективних напрямів міжнародного співробітництва бібліотек, серед яких: електронний міжнародний документообмін; електронний міжнародний міжбібліотечний абонемент; дистанційні формати навчання та обміну міжнародним досвідом в онлайн-режимі; корпоративна співпраця із зарубіжними книгозбірнями стосовно генерування електронних бібліографічних та повнотекстових баз даних, зокрема у сфері поцифрування і збереження документних пам'яток загальносвітового культурного надбання;

удосконалено:

– терміносистему предметної сфери «міжнародне співробітництво бібліотек»;

– комунікаційні стратегії і тактики щодо активної участі публічних книгозбірень України в корпоративних бібліотечно-інформаційних проектах;

набули подальшого розвитку:

– організаційно-методичні засади розгортання міжнародного співробітництва як багатовекторної мережевої комунікаційної взаємодії публічних бібліотек України із зарубіжними партнерами;

– інноваційні дистанційні технології реалізації міжнародної співпраці книгозбірень у мережевому форматі.

Джерельна база дослідження. Використано роботи вітчизняних і зарубіжних авторів, що опубліковані наприкінці ХХ ст. – на поч. ХХІ ст., науково-дослідні праці з бібліотекознавства, книгознавства, джерелознавства, культурології, політології, державного управління, економіки, філософії. Проаналізовано нормативно-правові акти, навчальні, довідкові, статистичні видання, матеріали міжнародних семінарів, конференцій, офіційні матеріали та звіти про роботу ІФЛА, УБА, звіти про діяльність обласних універсальних наукових бібліотек України та ін.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що теоретичні та організаційно-методичні положення й висновки дисертації суттєво доповнюють сучасні знання про особливості та можливості розвитку міжнародного співробітництва в умовах глобального комунікаційного простору. Результати дослідження можна використовувати в процесі планування, організації та реалізації всіх напрямів міжнародної співпраці публічних бібліотек України, для консолідації їхньої діяльності із зарубіжними партнерами, а також у системі перепідготовки й підвищення кваліфікації бібліотечного персоналу.

Основні результати дослідження впроваджено до навчального процесу Київського національного університету культури і мистецтв з підготовки фахівців освітнього напрямку «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія». Концептуальні положення дисертації суттєво доповнюють змістовий складник навчальної дисципліни «Міжнародне співробітництво у бібліотечно-інформаційній сфері», що засвідчує акт про впровадження.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням. Основні наукові положення й висновки належать авторові. З теми роботи опубліковано 19 одноосібних наукових праць.

Апробація результатів дослідження здійснювалася на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях: «Бібліотека ХХІ століття: перспективи та інновації» (Київ, 2015); «Культура як феномен сучасного глобалізованого суспільства» (Рівне, 2015); «Україна в світових та європейських інтеграційних процесах: стратегія і тактика» (Київ, 2016); «Європейський шлях розвитку України як запорука формування ціннісних орієнтирів української молоді» (Київ, 2016); «Бібліотека університету на новому етапі розвитку соціальних комунікацій» (Дніпро, 2016); «Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин» (Київ, 2017); «Євроінтеграційні процеси в сучасній Україні: культурно-мистецькі аспекти розвитку» (Рівне, 2017); «Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку» (Харків, 2017); «Культура та інформаційне суспільство ХХІ ст.» (Харків, 2017); «Документно-інформаційні комунікації у цифрову добу» (Київ, 2017); «Бібліотечне краєзнавство в культурному просторі України» (Київ, 2017); «Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі» (Київ, 2018); «Бібліотека. Книга. Наука» (Київ, 2018) й ін.

Публікації. Результати дослідження викладено в 19 одноосібних публікаціях, серед яких 6 статей: 3 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у фаховому виданні, що входить до міжнародних наукометричних баз даних, 1 – в іноземному періодичному виданні, 1 – в інших наукових виданнях; 13 – тези доповідей на міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях. У співавторстві з Медведєвою В. М. розроблено та видано робочу програму навчальної дисципліни «Міжнародне співробітництво у бібліотечній сфері».

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (265), додатків (5). Загальний обсяг дисертації – 225 сторінок, із яких 162 – основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, подано відомості про зв'язок роботи з науковими програмами, планами й темами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано методи його проведення, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача, наведено дані про апробацію, публікації, структуру й обсяг дисертації.

У **першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження проблеми міжнародного співробітництва публічних бібліотек України»**, який складається із трьох підрозділів, висвітлено розвиток наукових поглядів на досліджувану проблему, проаналізовано стан їх теоретичного осмислення, уточнено терміносистему предметної сфери, охарактеризовано джерельну базу та методи дослідження.

Підрозділ **1.1. «Науково-теоретичні підходи до проблеми міжнародної співпраці публічних бібліотек України»** розкриває науковий внесок українських і зарубіжних учених у формування концептуальних засад дослідження означеного напрямку бібліотечної діяльності (праці Аль Тавалбех Серхан Ахмеда, В. Бондаренко, Т. Вилегжаніної, Т. Гранчак, Л. Дубровіної, В. Загуменної, Н. Ігумнової, І. Лобузїна, В. Медведєвої, Д. Ніколаєва, О. Онищенко, В. Пашкової, В. Попика, Л. Прокопенко, О. Рибачка, О. Сербїна, Г. Солоїденко, С. Гришиної, І. Шевченко, Г. Шемаєвої, Я. Шрайберга, Т. Ярошенко й ін.), присвячений аналізу загальних особливостей реалізації міжнародного співробітництва публічних бібліотек, основних напрямів його розвитку та впливу на трансформацію бібліотечної справи 90-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.

З'ясовано, що найрозвинутішими напрямками взаємодії українських публічних бібліотек із зарубіжними партнерами є книгообмін, проектна діяльність, обмін професійним досвідом. Підкреслено, що важливу роль у розбудові громадянського суспільства відіграють міжнародні громадські організації, які співпрацюють, зокрема, і з бібліотеками. Досвід такої співпраці досліджували В. Пашкова, Л. Прокопенко, Г. Солоїденко, І. Шевченко, Л. Колосай, В. Загуменна, Г. Шемаєва. Результати участі публічних бібліотек

України в реалізації міжнародних проектів, спрямованих на інтеграцію бібліотечно-інформаційних ресурсів та послуг у глобальний комунікаційний простір, аналізували у своїх працях О. Воскобойнікова-Гузєва, Т. Гранчак, Т. Ярошенко, Н. Пелагеша, В. Животовська й ін. Успішна проектна діяльність публічних бібліотек засвідчує приналежність України до Європейської цивілізації та європейської колективної пам'яті.

Проте наявні наукові розвідки характеризуються фрагментарністю і не складають цілісного уявлення про міжнародне співробітництво книгозбірень як систему сталої багатовекторної комунікаційної взаємодії із зарубіжними партнерами, що є додатковим свідченням актуальності цього дослідження.

У підрозділі **1.2. «Термінологічний аналіз предметної сфери «міжнародне співробітництво бібліотек»** розглянуто зміст та сутнісні ознаки базових для дисертаційної роботи термінів: «система міжнародних відносин», «міжнародна інформаційна політика», «міжнародне бібліотечне співробітництво», «міжнародні інформаційні ресурси», «міжнародні бібліотечно-інформаційні організації», «міжнародна проектна діяльність». Виявлено, що до початку ХХІ ст. термін «міжнародне бібліотечне співробітництво» розумівся вузько, як співпраця бібліотек з міжнародними організаціями і здійснення зв'язків із профільними бібліотеками зарубіжних країн з метою розширення культурного обміну, вивчення досягнень зарубіжної бібліотечної науки й практики.

Підкреслено, що адаптація бібліотек до цифрового комунікаційного простору потребує розширення сутнісних ознак змісту поняття «міжнародне бібліотечне співробітництво», яке має розглядатися як цілісна система взаємопов'язаних напрямів діяльності бібліотек із зарубіжними партнерами, спрямованих не лише на вирішення функціональних завдань якісного ресурсного забезпечення та обслуговування користувачів, запозичення кращого досвіду задля ефективної реалізації державної політики України у сфері інформатизації, але й на корпоративне вирішення глобальних інформаційно-комунікаційних проблем світового співтовариства.

У підрозділі **1.3. «Джерельна база та методи дослідження»** охарактеризовано комплекс опублікованих та архівних джерел з теми дисертації, які представлені і в друкованому, і в електронному форматах, та обґрунтовано методологічні засади дослідження. Важливим складником джерельної бази стали законодавчі й нормативно-правові акти, які визначають основні принципи державної культурної політики у сфері міжнародного співробітництва публічних бібліотек України. Зроблено акцент на розкриття особливостей національного законодавства, що регулює означену сферу діяльності, розкрито засоби її адаптації до міжнародних вимог.

Друга група джерел – статутні і програмні документи громадських міжнародних організацій, зокрема ЮНЕСКО, ІФЛА, Бібліотечної Асамблеї Євразії, Української бібліотечної асоціації; річні звіти 22 обласних універсальних наукових бібліотек України та ін.

Особливо інформативною в осмисленні емпіричного матеріалу з теми дослідження стала група інтернет-джерел. Ознайомлення з контентом

офіційних сайтів авторитетних міжнародних організацій, посольств країн, які впроваджували авторитетні міжнародні проекти «Бібліоміст», «LEAP» та ін., дало змогу проаналізувати сучасний стан зорієнтованості публічних бібліотек України на основні напрями міжнародного співробітництва, їх зміст і результативність.

Методологічним підґрунтям дисертаційної роботи стали соціокомунікативний, системно-діяльнісний, інформаційний підходи, що уможливило наукове осмислення й обґрунтування сутності, специфічних ознак, завдань, основних напрямів та форм розвитку міжнародних зав'язків публічних бібліотек, визначення об'єктивних чинників, які гальмують встановлення сталої комунікаційної взаємодії із зарубіжними партнерами, обґрунтування напрямів їхньої трансформації в умовах мережевої взаємодії.

Поєднання евристичних можливостей соціокомунікативного та системно-функціонального підходів дало змогу охарактеризувати міжнародну співпрацю бібліотек як цілісне системне утворення, де в умовах мережевого комунікаційного середовища формуються інноваційні канали підтримки сталої транснаціональної інформаційної взаємодії. Кожен напрям системи міжнародних зв'язків забезпечує виконання власної специфічної функції, спрямованої на покращення документно-ресурсного, сервісного, матеріально-технічного та кадрового оснащення бібліотек.

У другому розділі **«Основні напрями та форми міжнародного співробітництва публічних бібліотек України»**, який складається із чотирьох підрозділів, з'ясовано особливості державної культурної політики у сфері міжнародних зв'язків книгозбірень; досліджено стан реалізації бібліотеками міжнародних проектів; розглянуто діяльність міжнародних громадських організацій стосовно активізації міжнародної бібліотечної взаємодії; висвітлено сучасний стан міжнародної співпраці обласних універсальних наукових бібліотек України.

У підрозділі **2.1. «Культурна політика України як основа державної підтримки міжнародного співробітництва бібліотек»** зазначено, що, законодавче забезпечення функціонування бібліотечної галузі, починаючи з 1991 р., розвивається в комплексі законів про культуру, бібліотеки й бібліотечну справу.

Підкреслено, що в умовах державної незалежності, політичних, економічних, соціокультурних змін Україна розпочала процес демократичних перетворень і розбудови відкритого інформаційного суспільства, основою якого є гуманізація, гласність, гарантованість права доступу громадян до інформації, а також посилення її інформаційної присутності в міжнародному інформаційному просторі. Сприяння культурній та інформаційній співпраці з різними народами є одним із важливих напрямів діяльності Міністерства культури України, яке реалізується в межах державної зовнішньої політики й чинного законодавства.

У добу незалежності прийнято ряд нормативно-законодавчих актів, що засвідчують курс держави на розвиток міжнародної співпраці, як-от: Закони

України «Про міжнародні договори України» (2004), «Про культуру» (2010), «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (1995), «Концепція національної інформаційної політики України» (2002), Розпорядження Кабінету Міністрів «Про утворення державної установи «Український інститут»», «Стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України» (2016) та ін. У документах зазначено, що держава сприяє міжнародному культурному обміну, співпраці закладів культури, зокрема бібліотек, із зарубіжними партнерами.

Встановлено, що наявна нормативно-правова база суто декларативно гарантує сприяння міжнародним контактам українських закладів культури із закордонними. Актуальним нереалізованим завданням державної культурної політики є також прийняття необхідних документів стосовно приєднання України до міжнародних угод в інформаційній сфері, імплементація європейських світових стандартів, регламентуючих бібліотечно-інформаційну діяльність.

У підрозділі **2.2. «Участь публічних бібліотек України в реалізації міжнародних проектів»** розглянуто трансформаційні зміни, які відбулися в книгозбірнях внаслідок успішного проведення ними проектної діяльності.

Наголошено, що активна взаємодія книгозбірень із міжнародними грантовими організаціями, яка нині є важливим напрямом їхньої інноваційної політики, сприяє залученню додаткових коштів на розвиток ресурсної і техніко-технологічної бази.

Охарактеризовано результати участі публічних бібліотек України в міжнародних проектах: «Бібліоміст», «LEAP», «Все про Європу: читай, слухай, дізнавайся в пунктах європейської інформації», «Містки громадської активності» й ін. Загалом участь публічних бібліотек у міжнародних проектах сприяє модернізації їхньої матеріально-технічної бази та суттєвому підвищенню кваліфікації персоналу, стимулює розширення асортименту інноваційних бібліотечно-інформаційних продуктів і послуг, покращує імідж книгозбірень як базових комунікаційних та соціокультурних центрів місцевої громади.

Окреслено перспективи участі публічних бібліотек у проекті «Креативна Європа», що дає змогу претендувати на грантові ресурси та фінансувати спільні з європейськими партнерами культурні, пам'яткоохоронні та інші проекти.

У підрозділі **2.3. «Роль громадських організацій в активізації міжнародного співробітництва публічних бібліотек»** зазначено, що основою розбудови громадянського суспільства є громадські, благодійні організації, невідприємницькі товариства й інші установи, котрі представляють зацікавленість різних корпоративних груп та покликані забезпечувати взаємозв'язок суспільства з органами публічної влади, організовувати публічний діалог з важливих проблем розвитку держави й суспільства, вирішувати завдання самоорганізації різних сегментів громадського життя та самостійно розв'язувати значне коло соціально значимих для суспільства проблем. Виявлено, що Українською бібліотечною асоціацією (УБА), як

незалежною всеукраїнською громадською організацією, напрацьовано значимий досвід міжнародної співпраці, зокрема проектної та грантової діяльності, участі у потужних міжнародних проектах. УБА активно працює в напрямі включення публічних бібліотек в міжнародну професійну спільноту.

Встановлено, що сьогодні публічні бібліотеки України співпрацюють із такими організаціями: Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій і установ (ІФЛА), Відділ преси, освіти й культури Посольства США, Товариство Приятелів України (Канада), Національний Еразмус+(Жан Моне), Міжнародний фонд «Відродження», Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Німецький культурний центр Гете-Інститут та ін. Комунікаційна взаємодія книгозбірень з цими організаціями сприяє поглибленню міжкультурних зв'язків, зокрема реалізації різноманітних проектів стосовно відродження і збереження культурних традицій національних меншин в Україні та української діаспори за кордоном.

У підрозділі **2.4. «Сучасний стан міжнародного співробітництва обласних універсальних наукових бібліотек України»** проаналізовано досвід роботи 22 обласних універсальних наукових бібліотек (ОУНБ) з розвитку основних напрямів міжнародної співпраці та висвітлено діяльність Національної бібліотеки України (НБУ) ім. Ярослава Мудрого як методичного, науково-дослідного й координаційного центру для публічних бібліотек.

Завдяки компаративному аналізу встановлено, що ОУНБ найактивніше брали участь у міжнародній проектній діяльності, інші напрями міжнародних зав'язків мають украй фрагментарний характер. Виявлено, що за останнє десятиріччя лише кілька ОУНБ здійснювали книгообмінні операції із зарубіжними партнерами: Дніпровська ОУНБ ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія – з Бібліотекою Конгресу США, Національною бібліотекою Білорусі, Українсько-американським добродійним фондом «Сейбр-Світло», фундацією JLLP (Японія); Івано-Франківська ОУНБ ім. І. Франка – з Воєводською публічною бібліотекою ім. Е. Смолки в м. Ополе (Республіка Польща); Чернівецька ОУНБ ім. М. Івасюка здійснює міжнародний документообмін з Румунією і Молдовою. Ще скромніші масштаби має обмін досвідом між українськими та зарубіжними книгозбірнями: працівники Рівненської ОУНБ та Івано-Франківської ОУНБ ім. І. Франка в межах міжнародної співпраці відвідали бібліотеки Польщі, а Дніпровської ОУНБ ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія – 6 публічних бібліотек Латвії.

У третьому розділі **«Пріоритетні напрями розвитку міжнародного співробітництва публічних бібліотек України»**, який складається із двох підрозділів, осмислюються перспективи подальшої взаємодії національних книгозбірень із закордонними партнерами, обґрунтовується потреба розроблення системи заходів щодо активізації міжнародного співробітництва публічних бібліотек України.

У підрозділі **3.1. «Проблеми міжнародного співробітництва публічних бібліотек України»** з'ясовано основні аспекти, що гальмують культурну взаємодію із зарубіжжям, серед яких: невідповідне розуміння органами державної влади ролі та функцій бібліотек; відсутність належного фінансування публічних бібліотек; незадовільна матеріально-технічна база; проблема адаптації бібліотек до умов цифрової культури; потреба в підвищенні професійних навичок працівників бібліотек; недостатнє представництво бібліотечних фахівців у міжнародних професійних організаціях; митні умови міжнародного книгообміну й ін. Встановлено, що в цих умовах раціональним є прискорення диверсифікації каналів міжнародного бібліотечного співробітництва через опанування їх мережевих аналогів.

Виявлено, що для того, аби стати повноцінним міжнародним партнером та вийти у світовий інформаційний простір, публічні бібліотеки потребують кардинальної зміни у ставленні влади до ролі бібліотек та державної підтримки ефективного проведення своєї діяльності.

У підрозділі **3.2. «Шляхи поліпшення розвитку міжнародного співробітництва публічних бібліотек України»** з'ясовано, що співпраця українських публічних книгозбірень із зарубіжними партнерами потребує ряд комплексно-системних організаційних, структурних і технологічних змін, відповідних сучасним загальносвітовим тенденціям. Виокремлено такі напрями реформування мережі публічних бібліотек з метою поліпшення їх функціонування як на національному рівні, так і в контексті міжнародного співробітництва: адаптація нормативно-правової бази до міжнародних стандартів бібліотечно-інформаційної галузі; реформування системи державного фінансування бібліотек; реформування бібліотечно-інформаційної професійної освіти, оновлення кадрів та підвищення їхньої кваліфікації; модернізація матеріально-технічної бази й технологічного оснащення бібліотек; участь бібліотек у міжнародних корпоративних проектах та ін.

З'ясовано, що вирішення представлених ключових завдань сприятиме розвитку міжнародного співробітництва публічних бібліотек, налагодженню міжкультурної комунікації; інтеграції української національної культури до світового культурного простору; формуванню привабливого іміджу України; використанню активних міжбібліотечних контактів задля зміцнення позиції країни на міжнародній арені; просуванню українського бібліотечно-інформаційного продукту на міжнародний культурний ринок.

ВИСНОВКИ

1. Активізація міжнародної співпраці є особливо актуальною в умовах суттєвого скорочення бюджетного фінансування публічних бібліотек України, з одного боку, та необхідністю підвищення їхньої конкурентоспроможності на інформаційному ринку, ускладненням завдань стосовно інтеграції до транснаціонального інформаційно-комунікаційного простору, з іншого. Нагальною проблемою для сьогодення є необхідність організування цього

напряму роботи як системи багатовекторних відносин між суб'єктами міжнародного партнерства з метою модернізації та суттєвого підвищення якості комплектування фондів зарубіжною літературою, задоволення нею інформаційних потреб користувачів, зокрема й національних меншин, суттєвого покращення ресурсного, організаційного, науково-методичного, техніко-технологічного потенціалу публічних бібліотек, підвищення кваліфікації бібліотечного персоналу через дистанційні форми запозичення інноваційного досвіду роботи бібліотек провідних європейських країн.

2. Теоретичною основою дослідження стали наукові праці О. Воскобойнікової-Гузєвої, Т. Добко, Л. Дубровіної, Н. Ігумнової, В. Пашкової, О. Онищенко, Т. Ярошенко й ін., які розробляли актуальні проблеми підвищення ефективності основних напрямів міжнародної діяльності бібліотек, зокрема: критерії результативності участі книгозбірень у міжнародних партнерських програмах та проектах; напрями діяльності міжнародних професійних об'єднань; канали налагодження ефективного міжнародного документообміну та ін. Проте наявні наукові розвідки не складають цілісного уявлення про сучасний стан та перспективи трансформації напрямів міжнародних зв'язків публічних бібліотек України в умовах глобального комунікаційного простору.

3. На основі використання методології соціокомунікативного, системно-функціонального, інформаційного підходів, а також сукупності дослідницьких методів (термінологічний, компаративний, прогнозування й ін.) комплексно досліджено сутність міжнародної співпраці бібліотек як системної цілеспрямованої діяльності, що базується на багатовекторній комунікаційній взаємодії національних публічних бібліотек із закордонними, з метою підвищення якості документно-ресурсного, матеріально-технічного, техніко-технологічного, сервісного та кадрового потенціалу. На основі реконструкції комунікаційних зв'язків у системі «публічні бібліотеки України – зарубіжні партнери» визначено об'єктивні та суб'єктивні чинники, що гальмують міжнародне бібліотечне співробітництво, серед яких: політичні, економічні, правові, організаційно-технологічні, соціокультурні.

4. Політичні чинники зумовлені декларативним характером наявної правової бази, що регулює питання фінансування міжнародної взаємодії бібліотек, бездієвості інформаційної та культурної політики України, яка на практиці не сприяє реальному втіленню її ключових завдань, зокрема активізації процесів євроінтеграції України через налагодження стабільного й потужного документообміну, ефективного міжнародного міжбібліотечного абонементу та електронної доставки документів, а також продуктивній участі працівників публічних бібліотек у міжнародних корпоративних проектах, науково-практичних конференціях, зарубіжних стажуваннях, відрядженнях з метою обміну досвідом, імплементації міжнародних стандартів інформаційної діяльності, участі в престижних європейських проектах щодо збереження об'єктів історико-культурної спадщини; членству в авторитетних міжнародних організаціях задля покращення міжнародного іміджу України й ін.

Наслідком низької ефективності міжнародної діяльності публічних бібліотек України є порушення базових принципів національної інформаційної політики: гарантованості права на інформацію, відкритості, доступності, наявності якісного контенту національних інформаційних систем і мереж, сприяння постійному оновленню, збагаченню та зберіганню національних інформаційних ресурсів як важливої передумови економічного прогресу та чинника національної безпеки. Для того, щоб стати повноцінним міжнародним партнером у світовому інформаційному просторі, книгозбірні України потребують кардинальних змін у ставленні влади до визнання їхньої суспільної значущості та надання їм цільової державної підтримки щодо фінансування всіх напрямів діяльності з розвитку вітчизняної культури, науки, освіти.

5. Вивчення досвіду роботи обласних універсальних наукових бібліотек України свідчить, що нині найрозвиненішим напрямом їхньої міжнародної співпраці є реалізація міжнародних проектів, успішна участь у яких сприяє отриманню позабюджетного фінансування, розбудові програмно-технологічної й матеріально-технічної бази, просуванню українського бібліотечно-інформаційного продукту в глобальний комунікаційний простір; формуванню привабливого міжнародного іміджу країни; використанню активних міжбібліотечних контактів з метою зміцнення позиції України на міжнародній арені. Важливим результатом активної співпраці обласних універсальних наукових бібліотек України з міжнародними організаціями є відкриття в структурі бібліотек регіональних тренінгових інтернет-центрів, центрів європейської інформації, інформаційно-ресурсних центрів «Вікно в Америку», які сприяють суттєвому розширенню міжкультурних комунікацій, формуванню в громадян України навичок володіння іноземними мовами та новітніми інформаційними технологіями й ін.

6. Уповільнений розвиток інших напрямів міжнародної бібліотечної співпраці зумовлений нестабільним фінансуванням підтримки міждержавних зв'язків, незадовільним станом їхнього матеріально-технічного забезпечення, низьким рівнем імплементації міжнародних стандартів бібліотечно-інформаційного обслуговування; недостатнім володінням бібліотечним персоналом іноземними мовами, браком знань і навичок стосовно ефективної організації міжнародної співпраці; недостатнім представництвом бібліотечних фахівців у міжнародних професійних організаціях. Для усунення дії означених негативних чинників необхідним є формування та реалізація виваженої державної протекціоністської політики, спрямованої на конструктивну підтримку всіх напрямів міжнародного співробітництва публічних бібліотек.

7. Система правових та організаційно-методичних заходів налагодження продуктивних міжнародних зв'язків публічних бібліотек України має ґрунтуватися на компенсаторному механізмі нейтралізації негативних чинників, що їх блокують, на використанні переваг мережевого комунікаційного простору. У напрямі розбудови документо-ресурсного та сервісного потенціалу публічних бібліотек України раціональним є розвиток каналів електронного міжнародного документообміну, електронної міжнародної

доставки документів, диверсифікація асортименту дистанційних бібліотечно-інформаційних продуктів і сервісів, зокрема через участь бібліотек в авторитетних міжнародних корпоративних проєктах щодо створення зведених бібліографічних і повнотекстових баз даних, проєктів оцифрування та збереження об'єктів світової історико-культурної спадщини й ін. Якісно новий рівень кадрового оснащення публічних бібліотек потребує впровадження ними всіх форм міжнародного дистанційного навчання та підвищення кваліфікації.

Проведене дослідження не вичерпує проблем інтенсифікації розвитку міжнародної діяльності публічних бібліотек України в умовах глобального комунікаційного простору. Перспективними напрямками подальших досліджень є вивчення зарубіжного досвіду організації форм і каналів продуктивної міжнародної співпраці книгозбірень; формування системи інтерактивних комунікаційних засобів обміну бібліотеками інноваційним міжнародним досвідом; інструментів репрезентативного подання результатів корпоративної міжнародної співпраці бібліотек у мережевому комунікаційному середовищі; розроблення критеріїв ефективності комунікаційних засобів та форм дистанційного навчання бібліотечно-інформаційних фахівців.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Шендрик О. О. Роль міжнародних проєктів для розвитку бібліотек України. *Образ*. Суми, 2017. № 4. С. 75–84.
2. Шендрик О. О. Науково-теоретичні підходи щодо міжнародного співробітництва публічних бібліотек України: бібліотекознавчий аспект. *Вісник Книжкової палати*. 2018. № 8. С. 19–22.
3. Шендрик О. О. Участь публічних бібліотек України в проєкті «Креативна Європа» як чинник розвитку європейської співпраці. *Вісник Книжкової палати*. 2018. № 9. С. 19–22.

Статті в науковому фаховому виданні України, що включене до міжнародних наукометричних баз даних:

4. Лапська О. О. Міжнародне співробітництво Української бібліотечної асоціації в контексті міжкультурної комунікації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. Київ, 2017. № 1. С. 108–114.

Статті в іноземних виданнях:

5. Шендрик О. О. Особливості розвитку міжнародного співробітництва публічних бібліотек України. *Nauki Społeczno-Humanistyczne. Polsko-ukraińskie czasopismo naukowe*. № 03 (19). URL : https://sp-sciences.io.ua/s2634968/shendryk_olha_2018._features_of_development_of_the_international_cooperation_of_public_libraries_of_ukraine._social_and_human_sciences._polish-ukrainian_scientific_journal_03_19_ (accessed 05 July 2018) (дата звернення: 25.08.2018).

Наукові праці, в яких засвідчено апробацію результатів дослідження:

6. Лапська О. О. Міжнародне співробітництво в бібліотечній діяльності України: сучасні тенденції. Україна в світових та європейських інтеграційних процесах: стратегія і тактика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 16 берез. 2016 р.). Київ, 2016. С. 101–104.

7. Лапська О. О. Формування позитивного іміджу України за кордоном. Європейський шлях розвитку України як запорука формування ціннісних орієнтирів української молоді : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 20 квіт. 2016 р.). Київ, 2016. С. 24–27.

8. Лапська О. О. Громадські організації і їхня роль у реалізації завдань міжнародного співробітництва в бібліотечній галузі України. Бібліотека університету на новому етапі розвитку соціальних комунікацій : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 1–2 груд. 2016 р.). Дніпро, 2016. URL : <https://dx.doi.org/10.6084/m9.figshare.4269614> (дата звернення: 28.01.2017).

9. Лапська О. О. Реалізація міжнародних проектів у бібліотечно-інформаційній сфері України. Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 19–20 квіт. 2017 р.). Київ, 2017. С. 168–171.

10. Шендрик О. О. Теоретичні підходи до проблеми міжнародного співробітництва у бібліотечно-інформаційній сфері в працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Євроінтеграційні процеси в сучасній Україні: культурно-мистецькі аспекти розвитку : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Рівне, 16–17 листоп. 2017 р.). Рівне, 2017. С. 6.

11. Шендрик О. О. Питання міжнародного співробітництва у бібліотечно-інформаційній сфері в працях українських науковців. Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 23–24 листоп. 2017 р.). Харків, 2017. С. 10.

12. Шендрик О. О. Міжнародне співробітництво Української бібліотечної асоціації в контексті входження у світовий інформаційний простір. Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфц. (Київ, 15 трав. 2018 р.). Київ, 2018. С. 134–136.

13. Лапська О. О. Міжнародне співробітництво в бібліотечній діяльності України: сучасні тенденції. Бібліотека ХХІ століття: перспективи та інновації : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 23 квіт. 2015 р.). Київ, 2015. С. 130–133.

14. Лапська О. О. Міжнародне співробітництво в бібліотечній галузі: сучасний стан. Культура як феномен сучасного глобалізованого суспільства : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Рівне, 12–13 листоп. 2015 р.). Рівне, 2015. С. 14.

15. Лапська О. О. Роль міжнародних інституцій в Україні у реалізації міжнародних проектів як чинник розвитку бібліотек. Культура та інформаційне суспільство ХХІ ст. : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 20–21 квіт. 2017 р.). Харків, 2017. С. 253–254.

16. Лапська О. О. Реалізація проекту «Бібліоміст» як вільного доступу до інформації у публічних бібліотеках України. Документно-інформаційні комунікації у цифрову добу : наук.-практ. конф. (Київ, 18 квіт. 2017 р.). Київ, 2017. С. 66.

17. Шендрик О. О. Міжнародне бібліотечне співробітництво як чинник входження України в світовий інформаційний простір: сучасні тенденції. Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 2 листоп. 2017 р.). Київ, 2017. С. 11.

18. Шендрик О. О. Міжнародне співробітництво як чинник розвитку бібліотечно-інформаційної сфери в Україні. Бібліотека. Книга. Наука : матеріали наук. семінару (Київ, 24–25 квіт. 2018 р.). Київ, 2018. С. 25.

Матеріали, які додатково відображають результати дослідження:

19. Лапська О. О. Громадські організації і їхня роль у реалізації завдань міжнародного співробітництва в бібліотечній галузі України. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку : наук. зб. Рівне, 2016. Вип. 23. С. 158–162.

20. Лапська О. О., Медведєва В. М. Міжнародне співробітництво в бібліотечній сфері : робоча програма навчальної дисципліни. Київ, 2015. 37 с.

АНОТАЦІЯ

Шендрик О. О. Міжнародне співробітництво публічних бібліотек України (90-ті рр. XX ст. – поч. XXI ст.). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій зі спеціальності 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство. – Київський національний університет культури і мистецтв, Міністерство культури України, Київ, 2018.

У дисертації розроблено теоретичні та організаційно-методичні засади дослідження розвитку міжнародної співпраці публічних бібліотек України в умовах комунікаційної глобалізації. Уточнено сутність базових понять предметної сфери «міжнародне співробітництво бібліотек». Досліджено особливості державної культурної та інформаційної політики з розвитку міжнародного співробітництва книгозбірень України. З'ясовано, що міжнародні проекти, істотно впливаючи на сучасний розвиток публічних бібліотек країни, зокрема модернізацію матеріально-технічної бази, стимулюють їх вихід у світовий науковий простір. Охарактеризовано основні напрями, форми, складники та завдання системи міжнародного співробітництва публічних бібліотек, визначено перспективи їхнього подальшого розвитку та резерви підвищення ефективності. Розроблено систему заходів щодо активізації міжнародного співробітництва публічних бібліотек України в умовах глобального комунікаційного простору. Обґрунтовано необхідність поступового компенсаторного заміщення традиційних форм міжнародної співпраці інноваційними, що базуються на застосуванні мережевих каналів комунікації.

Ключові слова: міжнародне бібліотечне співробітництво, публічні бібліотеки, Україна, міжнародні бібліотечні організації, міжкультурна комунікація, міжнародний документообмін, міжнародні корпоративні бібліотечно-інформаційні мережі.

АННОТАЦИЯ

Шендрик О. О. Международное сотрудничество публичных библиотек Украины (90-е гг. XX в. – нач. XXI в.). – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по социальным коммуникациям по специальности 27.00.03 – книговедение, библиотековедение, библиографоведение. – Киевский национальный университет культуры и искусств, Министерство культуры Украины, Киев, 2018.

В диссертации разработано теоретические и организационно-методические основы исследования развития международного сотрудничества

публичных библиотек Украины в условиях коммуникационной глобализации. Уточнена сущность базовых понятий предметной области «международное сотрудничество библиотек». Исследованы особенности государственной культурной и информационной политики по развитию международного сотрудничества библиотек Украины. Выяснено, что международные проекты существенно влияют на современное развитие публичных библиотек страны, модернизацию их материально-технической базы, стимулируют выход в мировое научное пространство библиотек. Охарактеризованы основные направления, формы, составляющие и задачи системы международного сотрудничества публичных библиотек, определены перспективы их дальнейшего развития и резервы повышения эффективности. Разработана система мер по активизации международного сотрудничества публичных библиотек Украины в условиях глобального коммуникационного пространства. Обоснована необходимость постепенного компенсаторного замещения традиционных форм международного сотрудничества инновационными, базирующимися на применении сетевых каналов коммуникации.

Ключевые слова: международное библиотечное сотрудничество, публичные библиотеки, Украина, международные библиотечные организации, межкультурная коммуникация, международный документооборот, международные корпоративные библиотечно-информационные сети.

SUMMARY

Shendrik O.O. International cooperation of public libraries of Ukraine (90th years of the XXth century – the beginning of XXI century). – Qualifying scientific work on the rights of a manuscript.

Thesis for a candidate degree in social sciences in specialty 27.00.03 – bibliography, library science, bibliography. – Kyiv National University of Culture and Arts, Ministry of Culture of Ukraine, Kyiv, 2018.

This thesis deals with the elaboration of theoretical, organizational and methodological frameworks for the development of the international collaboration of libraries in Ukraine in the context of global communication space. The basic concepts of “International Library Collaboration” have been specified. Cultural and information policies for the development of the international library collaboration in Ukraine have been investigated, the current state of international library collaboration and issues connected with the implementation of main directions have been identified. The goal, main components, and courses of the international library collaboration system have been characterized, as well as their further development prospects and strengthening reserves have been identified.. A system of measures to enhance the international library collaboration in Ukraine in the context of global communication space has been developed. The necessity of the gradual compensatory

substitution for traditional forms of international collaboration with innovative ones, based on the use of network communication channels, has been substantiated.

It has been proved that promotion of the international library collaboration in Ukraine is the priority for cultural policy. It has been determined that international projects significantly influence the modern development of the country's public libraries; the modernization of their material and technical bases, as well as rural ones, stimulate access to the world scientific library space. The implementation of international projects proves that Ukraine belongs to the European civilization. It has been found that due to the cooperation with international organizations and associations, public libraries are being updated and modernized, electronic databases are being created and replenished, library staff learns modern innovations and technologies in their work. The absence of proper development of the role of Ukrainian public libraries in the world information space is considered to be a consequence of the lack of legislative support for the implementation of effective international collaboration process and information exchange, which must be ensured by several international agreements; lack of necessary knowledge and skills of library staff in developing international cooperation; lack of interest representation by librarians in international professional circles, low rates and level of application of international practices and standards for library and information services.

After analyzing the problematic aspects of international library collaboration, it is also noteworthy that they remain unchanged for many years. To become a full-fledged international partner and enter the global information space, public libraries need a fundamental change in the attitude of the authorities to their value and government support in efficiently acting in the interests of native culture, science, and education.

It has been found that the intensification of the international collaboration is particularly relevant in the context of a significant reduction in budget financing of Ukrainian public libraries, on the one hand, and the need to increase their competitiveness in the information market, increasing the complexity of the tasks for the integration into the transnational information and communication space, on the other. Today's urgent need is the organization of this line of work as a system of multi-pronged relations between the agents of international partnership in order to modernize and significantly improve the quality of staffing of funds with foreign literature; meet the information needs of users, including national minorities; improve organizational, scientific, technical, technological and resource capacity of public libraries; provide further training of library staff.

The study does not consider all the possible problems of the intensification of development of the international collaboration of public libraries in Ukraine in the context of global communication space. Promising areas for further research are the study of foreign experience in organizing forms and channels of productive international collaboration of libraries; the formation of a system of interactive means of communication for libraries to exchange innovative international experience; tools

for presentation of the results of corporate international library partnership in web-based communication environment; development of criteria to evaluate the effectiveness of means of communication and forms of distance learning of library and information specialists.

Key words: international library cooperation, public libraries, Ukraine, international library organizations, intercultural communication, international document exchange, international corporate library and information networks.

Підп. до друку 26.11.2018.Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір др. апарат.
Друк офсетний. Умов. друк. арк. 0,9. Зам 276. Тираж 100.

Видавець і виготовлювач
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
01015, м. Київ, вул. Лаврська, 9.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
ДК № 3953 від 12.01.2011.